

# Νέος ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΕΣ: Γ. Μ. ΠΟΛΙΤΑΡΧΗΣ—Ν. Π. ΜΠΟΧΛΟΓΥΡΟΣ—ΦΟΙΒΟΣ ΔΕΛΦΗΣ  
ΓΡΑΦΕΙΑ: ΠΑΝΑΓΗ ΜΠΕΝΑΚΗ 6

Τ Α Ι Ι Ι Ε Ι Ρ Ι Σ Τ Ε Ρ Π Ι Α

Διήγημα του κ. ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ ΒΟΥΤΥΡΑ

ΤΑ ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΑ που έχω στον κήπο μου, κλεισμένα με σύρμα, δεν είναι πολλά. Μόνο ένα ζευγάρι. Κι αυτό το ζευγάρι, τόχω ψηλά σε παλιοσανίδες και κυκλωμένο με άλλο σύρμα, πλεχτό δηλαδή, όπως τ'άλλο, για να μην το ένοχλούν, που βρίσκονται κι αυτές κλεισμένες. Οι φωλιές του ζευγαριού είναι σε ντενεκέδες του πετρελαίου.

Και μιά μέρα γέννησαν. Ή μάνα κι' ο πατέρας εθέρμαιναν τ' αυγά...

Άλλα ένα πουλί μόνο βγήκε. Το άλλο το αυγό, αφού το θέρμαιναν ακόμα λίγες ημέρες, τάφησαν. Και το πήραμε τότε εμείς. Είταν άδιο...

Τόνα πουλάκι ξεπετάχτηκε γρήγορα. Μεγάλωσε, έβγαλε φτερά και σε λίγες ημέρες νάτο και βγήκε έξω απ' τη φωλιά, ζητώντας και κεί τροφή απ' τους γονείς του.

Άλλ' οι γονείς του, αφού το τάιζαν κι έτσι, άρχισαν έπειτα να μην του δίνουν πιά φαί, και τούδειχναν πώς πρέπει να κάνει για να τρώει κι αυτό μόνο του. Του έδειχναν κάτω τα σκύβαλα, τα τοιμπούσαν προσλαθώντας να το μάθουν να τρώει. Κ' έτρωγε αυτό, αλλά και πάλι ζητούσε. Τότε ή μάνα και ο πατέρας έφευγαν.

Μιά μέρα όμως, είδα και να το τοιμπούν. Καθώς πήγαινε αυτό ζητώντας το ράμφος τους, να του δώσουν τροφή, ή μάνα και ο πατέρας τούδιναν αντί τροφή χτυπήματα. Και ύστερα άρχισαν και να το κνηγοούν, τόπο δεν είχε να σταθεί.

Οι γονείς του είχαν κάνει άλλα δυο αυγά. Και τα θέρμαιναν. Και γι' αυτό ούτε να πλησιάσει στη φωλιά τους τ' άφιναν. Τοιμπιές και κνηγητό. Επιτέλους αυτό το κατάλαβε κι' έμεινε



Θεώνης ΒΟΥΤΥΡΑ-ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΒΟΥΤΥΡΑΣ

έξω απ' το χώρισμα των δυο περιστεριών. Άλλ' όλο πήγαινε λίγο κοντά...

Δυο πουλάκια βγήκαν αυτό τη φορά. Κι οι φωνές τους, τό ; Τόσου, τόσου, άκούστηκαν μέσα στη φωλιά, να ζητούν τροφή.

Κ' έτρεχαν βιαστικά πατέρας μάνα, έτρωγαν σα με λαιμαργία, κ' έρουιχναν μέσα στη γούλα τους σταράκια, σκύβαλα, κ' έπειτα πήγαιναν και τάδειαζαν στα στόματα των παιδιών τους, και πάλι έφευγαν για να ξαναπάνε.

Κι αυτά τά μικρά, έβγαζαν τα κεφαλάκια τους απ' τη φωλιά και κοίταζαν περιμένοντας να πάνε ξανά οι γονείς τους και σα νάλεγαν:

—Άκόμα ! πολύ άργο !

Μεγάλωσαν γρήγορα. Έβγαλαν πούπουλο, φτερά, και μιά μέρα βρέθηκαν έξω απ' τη φωλιά τους που τους έδειχνε ο πατέρας τους πώς να τρώνε, τους έδειξε και να πετούνε... Άνοιξε τα φτερά του, ενώ

αυτά άκίνητα με τα μάτια στηλωμένα σ' αυτόν, τον κοίταζαν σα στρατιώτες το γυμναστή τους, τά χτύπησε τά φτερά του, τά κίνησε δυνατά, που τον σήκωσαν λίγο ψηλά...

Τα δυο μικρά έκαναν το ίδιο, ότι είδανε. Άνοιξαν τά φτερά τους και τά κίνησαν με δύναμη. Μαζί μ' αυτά όμως, κι' ένα άλλο περιστερί κοντά εκεί, πάνω στη σανίδα, που δεν είταν κλεισμένη απ' το σύρμα, είχε άνοιξει κι' αυτό τά φτερά του, όπως έδίδασκε ο πατέρας τά δυο μικρά, κ' έκανε ότι έκαναν αυτά...

Και είταν αυτό το μοναχό, που τόχαν βγάλει, ή διώξει από γρήγορα απ' τη φωλιά τους οι γονείς του, και δεν τόχαν διδάξει και πώς να πετά...



## ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

## ΚΥΠΑΡΙΣΙ

Τὸν κάμπο τῆς ψυχῆς μου, ἔρμος, ἀπέραντο  
τρελὸς βοριάς περνάει, κουρσοῦει, θλίβει  
καὶ τὰ κλαριά τῶν θαλερῶν ἐλλίδων μου  
ἀνέσπλαγνα σαλεύει καὶ συντριβόν.

Κ' ἡ σκόνη τῶν δειρῶν μου σηκώνεται  
σὰ σύννεφο στοὺς παιημένους δρόμους  
καὶ κοῦβει ἐκεῖθε ἀπὸ τὰ δίκαια μάτια μου  
ἀνθρώπους, πολιτείες καὶ νόμους.

Μόνο ἓνα κυπαρίσι ἄλογο ὑψώνεται  
κ' ἐπίμονο σὰν τὴν ἰδέα μου ξεχωρίζει  
μὰ στὴν ἐνάντια μοῖρα του ἀντιστέκεται  
ὄσο κι ἂν λίγο τὴν κορφή λυγίζει.

## ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

## N O T T U R N O

Μάταια ἀπόψε  
στριφογυρίζω ἀπ' ὦρα στὸ κρεβάτι,  
ψάχνοντας ν' ἀκουμπήσω στὸ ἀπαλὸ προσκέφαλο  
μιάς ἀδιαπάτης πρᾶντικῆς.  
Δὲν ὑπάρχει...

Οἱ παλιὲς ἐρωμένες εἶναι ἀδιάφορες  
κι' ὅταν ἀκόμα σοῦ χαμογελοῦν,  
ἢ σκύβουν ἀπὸ τὰ ψηλά μπαλκόνια τους  
καὶ σοῦ πετοῦν τριαντάφυλλα.

Οἱ νέες;  
ἐξαντιλοῦν τὸ ἄλλοπρόσκιλλο ἐνδιαφέρον τους  
πρὸ σύντομου ἀπ' τὸ ροῦζ πῶχρον στὰ χεῖλη,  
καὶ τίς ξεχνᾷς προτοῦ κὰν τίς προσέξεις.

Κι' οἱ τάχα φίλοι;

Οἱ φίλοι!

Ἄχ! αὐτοὶ οἱ φίλοι!

Ἐδῶ εἶν' ἡ πλέον ἐπιδόνη ἱστορία!

Τοὺς βάζεις πλάι σ' ὅ,τι ἔχεις ἀκριβώτερο,  
τοὺς κοινωνεῖς τὰ πρὸς ἅγια μυστικά σου,  
γιὰ νὰ μποροῦν πρὸ σίγουρα νὰ σέ πληγώσουν.

ὦ! Θεέ μου!

Ἄς ἔρθει καὶ σ' ἐμένα ἀπόψε ὁ ὕπνος σου,

μὲς ἀπ' τὴ σκοτεινὴ σπηλιὰ τοῦ ἐρέβους,  
τὰ κουρασμένα μάτια νὰ μοῦ κλείσει:

Νὰ πάψει πὰ ἡ καρδιά νὰ δέγνεται  
γιὰ ὄσους χολὴ τὴν πότισαν  
ἀντὶς γιὰ μάνα!

Νὰ πάψει τὸ μυαλὸ νὰ φλέγεται  
γιὰ ἓνα ἰδανικὸ κι' ἐξάισιον κόσμον,  
ποῦ ἴσως,  
μονάχα σιῶν ποιητῶν τὴν ῥέμβη παίρνει ὑπόσταση,  
κι' εἶναι ἡ πληγὴ κι' ἡ δόξα τους ἀντάμα...

## ΚΟΥΛΗΣ ΑΛΕΠΗΣ

## Τ Α Χ Ρ Ο Ν Ι Α

τοῦ Virgil Markham

Τὰ χρόνια κυλᾶν κι ἐμεῖς φεύγουμε  
καὶ πίσω ἢ γιὰ κι ὁ παποῦς δὲ γυρίζει.

Τὰ χρόνια κυλᾶν κι ἐμεῖς φεύγουμε  
σὰν τὸ νερό, σὰν τὰ φύλλα,

οἱ μυλόπετρες τοῦ χαμοῦ μᾶς συντριβόν.

Ὁ καιρὸς ποῦ περνᾷ μᾶς ἀφίνει  
κι ἡ λίγη χαρὰ στὴ ζωὴ  
γίνεται θλίψη κι ὀδύνη.

Τὰ χαρούμενα βράδια ὀλολύζουν  
μυριάδες τὰ πένθη ψυχῆ.  
Καὶ περνᾶνε τὰ χρόνια καὶ τρίζουν  
βαριά τοῦ θανάτου οἱ τροχοί.

3.4.51

ΦΟΙΒΟΣ ΔΕΛΦΗΣ

## Τ Α Σ Ι Ο Β Ε Τ Σ Ο Σ

Γιὰ Τάσιο Βέτσο ἀκούς, ἄνθρωπον ὄξω νοῦ,  
γιδάρι, βλάχαρον, ζουλάπι τῶν βουνῶν,  
ποῦ νὰ θιαμάζουμε μ' αὐτὸν οἱ σπονδαγμένοι  
—στὸ Ξεροβούνι ἐκεῖ, χωριὸ Φανερωμένη.  
Βρέθηκε στὸ βουνὸ στημένος σὰν κονιτρί,  
σὰν τὸν ἀσπέντονα τᾶψήλον ποῦ θωρεῖ,  
κι ἦταν οἱ ρίζες του μπηγμένες σὰν τσατάλια  
στὸ χῶμα τὸ σκληρὸ, σκουρονάρι πρὸς τὸ κάλλια.  
Μὲ τίς πλαμουντζές του παιτοῦσε δῶ κι ἐκεῖ  
προβαίνοντας καθὼς τ' ἀρκούδια γιὰ βοσκὴ  
γένια του καὶ μαλλιὰ, μπλεγμένα σὰν τὰ σκίνα,  
προβατοπάλιδο τᾶπαιρνε κάθε μῆνα.

Κι εἶχε τ' ἀστήθι του δασὸ καὶ φλοκοπιό,  
μηδὲ βοριάς νὰ μὴν τὸ περονιάζει αὐτό,  
κι ἀπὸ τραγόμαλλο, σφιχτὸ στὸν ἀναγκῶνα,  
κονιόκαπο γερὸ τὸν φύλαε τὸ χειμῶνα.  
Σιουρίσματα ἤξερε μὴτ' ἓνα μῆτε δυὸ  
γι' ἀνάγκασμα σκυλιῶν, γιὰ σκάρισμα γιδιῶ  
μ' ὄρνια, μ' ἀσταυραῖτους εἶχε ἔγνια κάθε μέρα,  
κατσίκι μὴν ἰδεῖ ν' ἀρπάζουν στὸν ἄερα.

Εἶχε ὁ καλότυχος τὴ λέρα ἓνα φουρκί,  
ξυότανε μόνο γιὰ τοιμπούρια σὰ φακί,  
κι ἀπ' τὸ Μαυρόδρακον εἶχε σὰ πιεὶ ὄσο θέλει  
πανεύωδο νερὸ σὲ κέδρινο βαρέλι.

Ὅπ' ὀρμίζονταν λύκο μετὸ χιονιὰ  
(μὴ φεύγοντας οὐδὲ τὴ βαρυχειμωνιά),  
σὲ κέρατο στριφτὸ φουσοῦσε ὄσο νὰ σκάσει,  
τὸ Κακολάγκαδο ν' ἀχάει, νὰ σκούζ' ἡ πλάση  
γιατὶ κι οὐρλιάσματα, φωνάρες, χονγιατὰ  
βγαίναν ἀπ' τοῦ ἰδιανοῦ τὸ στόμα ἀπανωτὰ,  
ποῦ ἔρμων περαστικῶν κοβόταν τότε τὸ αἶμα,  
σὰν καταφόρτωτοι περνοῦσαν νάνα ῥέμα.

Μιὰ κι κι ὕστερη φορὰ, σὰν ἦρθ' ἑλληνικό,  
(πὼς ξετοπίστηκε μαθὲς τ' ἀγορμικό!),  
πῆγε στὴν πολιτεία —ἀλιά του καὶ μαυράδα—,  
τὸ πόδι πάτησε κι ἐκεῖνος στὴ Φιλ'πιάδα.

Κι ἓνας τρανὸς τρανός, γενιὰ βασιλική,  
ποῦ βάσταε βούρδουλα καὶ φόραγε χακί,  
σὰν εἶδε τὸ στοιχιό, τοῦ Ἀντρούτσου πρὸς ἀχνάρι,  
κατεβασμένο ἐκεῖ στὴ μέση στὸ παζάρι,  
γυρνᾷ καὶ γνέφοντας σὲ κάποιον γαλονά,  
ποῦ ἔτρεξε λυγιστὸς κοντὰ του ταπεινά:  
«Δὲν ἤξερα πὼς ζοῦν σ' ἑλληνικὸς δρυμῶνες  
τέτιοι θεριάνθρωποι χαμένοι πρὶν αἰῶνες».

(Ἀπὸ τὰ ἀνέκδοτα «Ἀμνημόνευτοι»)

Γ. ΚΟΤΖΙΟΥΛΑΣ

## ΔΗΜΗΤΡΗ ΠΟΥΡΝΑΡΑ

## Η ΙΔΕΑ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΑΙ Ο ΡΗΓΑΣ ΦΕΡΑΙΟΣ

Κλείσανε 154 χρόνια ἀπὸ τὸν τραγικὸ Ἰούνιο τοῦ 1798, ποῦ ἡ αὐστριακὴ ἀστυνομία στραγγάλισε μέσα στὸ κελὶ  
μιάς φυλακῆς στὸ Βελιγράδι τὸν μεγαλύτερο βάρδο τῆς ἐλευθερίας. Σὲ ἀνάμνηση τῆς τραγικῆς ἐπετείου  
ὁ «Νέος Καλλιτέχνης» δημοσιεύει τὸ παρακάτω ἄρθρο τοῦ κ. Δημήτρη Πουρνάρα.

**Η** ΙΔΕΑ τῆς ἐλευθερίας  
στὴν Ἑλλάδα ἀλλὰ καὶ  
στὴν ἀνθρώπινη ὀλόκληρη  
περνάει ἀπὸ καιρὸ τῶ-  
ρα φοβερὴ κρίση. Καὶ στοὺς  
δυὸ παγκόσμιους πολέ-  
μους τοῦ σίωνα μας νική-  
σανε τὰ σύμβολα τοῦ ἀ-  
γῶνος ὄλων τῶν ἐθνῶν κα-  
τὰ τῆς τυραννίας καὶ τοῦ  
δεσποτισμοῦ. Πιὸ πολὺ κι'  
ἀπὸ τὴ σύγκρουση τῶν ἐ-  
τῶν 1914 ἕως 1918, κατὰ  
τὸ ἀνιστόρητο ἐξαιετὲς δρᾶ-  
μα, κατὰ τὸ ἔπος τῶν ἐ-  
τῶν 1939—1949 κυριαρχή-  
σανε τὰ ἰδεώδη τῆς ἐλευ-  
θερίας. Σ' ὄλους αὐτοὺς  
τοὺς πολέμους τὰ ἰδανικὰ  
αὐτὰ, ἢ κατῆχυσή τους καὶ  
ἢ κατοχύρωσή τους, συνα-  
γείρανε τίς στρατιᾶς τῶν  
ἀγωνιστῶν καὶ τῶν ἀπε-  
λευθερωτῶν τῆς Εὐρώπης.  
Ξεχωριστὰ ὁ Ἑλληνικὸς  
λαὸς παραμένει πιστὸς στίς  
φιλελεύθερες δημοκρατικές  
του παραδόσεις καὶ στρέ-  
φεται κάθε μέρα πιὸ σταθε-  
ρὰ πρὸς τὰ ἰδανικὰ τῶν  
δημοκρατικῶν ἐλευθεριῶν.  
Φάρος του εἶναι αὐτὴ ἡ  
νεώτερη ἱστορία του. Αὐτὴ  
τὸν καθοδηγεῖ γιατί ξεύρει  
πὼς τὴν χαρακτηρίζει μιὰ  
συνεχῆς προσπάθεια γιὰ  
τὴν ἐξασφάλιση τῆς ἐλευ-  
θερίας ποῦ εἶναι συνυφα-  
σμένη μετὰ τὴν ἴδια τὴ ζωὴ  
του.

Ἀνηφορικὸς καὶ ἐξαιρε-  
τικὰ ἐπίπονος ἦταν ὁ δρό-  
μος ποῦ διανύσαμε στὸν  
μακραίωνα ἀγῶνα γιὰ τὴν  
ἐλευθερία. Περισσότερο ἀ-  
πὸ ἐνάμιους αἰῶνας πέρα-  
σε ἀφ' ὅτου ὁ Ρήγας Φε-  
ραῖος ἔρριξε στὸ ἔθνος τὸ  
σπέρμα τῆς ἐλευθερίας καὶ  
τῶν φιλελεύθερων ἰδεωδῶν.  
Στίς 19 Δεκεμβρίου συμ-  
πληρώθηκαν ἑκατὸν πενήν-  
τα τρία χρόνια ἀπ' τὴν ἡ-  
μέρα ποῦ τὸν συνέλαβε ἡ  
Αὐστριακὴ Ἀστυνομία καὶ  
μετὰ ἕξ μῆνες, τὸν Ἰούνιο

τοῦ 1798, τὸν στραγγάλισαν στὸ Βελι-  
γράδι.

Κι' ὁ Ρήγας δὲν εἶναι μόνον ὁ βάρδος  
καὶ πρωτομάρτυς τῆς ἐθνικῆς ἀπελευθε-  
ρώσεως. Πρέπει νὰ θεωρηθῆ καὶ σὰν πα-  
τέρας τῆς φιλελεύθερης ἰδέας στὴν Ἑλλά-  
δα. Τὸ φωτεινὸ του παράδειγμα, δείχνει  
πὼς δὲν στραγγαλίζεται εὐκολὰ ἡ ἐλευθε-  
ρία καὶ τὸ φιλελεύθερο ἰδανικόν.

Ὅταν οἱ δῆμοι στραγγάλισαν τὸν Βε-  
λεστινὴ πρωτομάρτυρα τῆς ἐθνικῆς μας  
ἐπαναστάσεως, φαντάζονταν ἴσως μετὰ τὸν  
θάνατό του, ἔθεταν τέρμα στὸ κήρυγμά  
του καὶ στὴν ἰδέα ποῦ ἐκπροσωποῦσε. Ἔ-  
ται πιστεύουν οἱ τύραννοι. Ὅτι δηλαδὴ  
σκοτώνοντας ἓνα ἥρωα, σκοτώνουν μαζύ  
του καὶ τὸ ἰδεῶδες ποῦ ἐνσαρκώνει. Αὐτὸ  
ἔπαθαν οἱ ἐχθροὶ τοῦ Σωκράτη ὅταν τοῦ  
ἔδιναν τὸ κόνιον. Αὐτὸ ἐλπίζανε καὶ οἱ  
διῶκτες τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸν ἐσταύρωσαν.  
Αὐτὸ ὀραματίζονται οἱ φανατικοὶ βασανι-  
σταὶ τῆς Ἰερᾶς Ἐξετάσεως. Αὐτὸ διακη-  
ρῶσσαν καὶ ὄλοι οἱ ἐκπρόσωποι τῶν τυ-  
ραννικῶν καὶ ἀπολυταρχικῶν καθεστῶτων  
ὅταν καταδιώκοντες τὸν ἀνθρώπου ποῦ  
πιστεύουν στὴν ἐλευθερία καὶ στὰ ἰδανικὰ  
καὶ τῆς.

Τὸ πνεῦμα τῆς ἐθνικῆς καὶ πολιτικῆς  
ἐλευθερίας ποῦ ἐνσάρκωσε ἡ Οὐάσιγκτων  
στὴ ρωμαλαία καὶ καινούργια Ἀγγλοσα-  
ξωνικὴ φυλὴ, τὸ πνεῦμα τῆς Ἀμερικανι-  
κῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1776 καὶ τῆς Γαλ-  
λικῆς τοῦ 1789, τὸ ἴδιο αὐτὸ πνεῦμα με-  
ταλαμπαδεύτηκε στὴ σκλαβωμένη Ἑλλά-  
δα γιὰ νὰ ξεσηκώσῃ τὰ ὑπόδουλα παι-  
διὰ τῆς.

Ὅ,τι δὲν πέτυχε μιὰ Μεγάλῃ Δύναμη  
μετὰ τὸ χρυσὸ της καὶ τὰ καράβια της, με-  
τὰ τίς στρατιᾶς της καὶ τὴ διπλωματία της,  
ἔμελλε νὰ τὸ φέρῃ σὲ νικηφόρο πέρας μιὰ  
ἰδέα ἀπλὴ καὶ ἄφραστη σὰν τόσες ἄλλες  
ποῦ βγήκαν ἀπ' τὴν Ἀρχαία Ἑλλάδα.

Μὲ τὰ δόγματα καὶ τὰ σύμβολά της,  
συγκλόνησε τόσους λαοὺς καὶ τοὺς ἔδωσε  
τὴ δύναμη καὶ τοὺς ἔδειξε πὼς ἔχουν μέ-  
σα τους τὴ δύναμη νὰ πάρουν στὰ χεῖρια  
τους τὴν ἐξουσία ποῦ πρέπει νὰ κατευθύ-  
νη τίς τύχες τους. Οἱ σκλάβοι καὶ ταπει-  
νωμένοι Ἕλληνες ποῦ δὲν εἶχαν συγκινη-  
θῆ ἀπ' τὴν ἀπαστράπτουσα ὕλικὴ δύναμη  
τῆς Τσαρρικῆς Ρωσσίας μῆχαν στὸν κα-  
λὸ δρόμο τοῦ Ρήγα Φεραίου, τοῦ φτωχοῦ  
καὶ ἄσημου διανοοῦμένου.

Γιατὶ συγκίνησε τόσο πολὺ τοὺς συγ-  
χρόνους του ὁ ἀδέξιός αὐτὸς ποιητῆς τοῦ  
πρώτου πατριωτικοῦ μας Ὑμνου κατὰ τοὺς

νεώτερους χρόνους; Γιατὶ  
εἶχε τόση ἀπήχηση στοὺς  
σκλαβωμένους τὸ ἐγερτή-  
ριο σάλπισμά του; Τὸ  
ἔθνος ὀλόκληρο στέναζε  
κάτω ἀπὸ ἓνα ξένο ζυγὸ  
καὶ ἦταν φυσικὸ νὰ προσ-  
μένη τὴν λευτεριά του. Αὐ-  
τὴ τὴν ἐλπίδα κι αὐτὸν τὸν  
διακαὴ πόθο ἐξωτέρεικε  
ὁ Ρήγας μετὰ τὰ ἔργα του.  
Γι' αὐτὴν ἐργάστηκε πα-  
ρασκευαστικὰ σὰν ἀπόστο-  
λος μιᾶς ἰδέας.

Πατέρας τῆς φιλελεύθε-  
ρης παραδόσεως στὴ νε-  
ώτερη Ἑλλάδα καὶ ἴσως  
σὲ ὅλα τὰ κράτη τῆς Βαλ-  
κανικῆς Χερσονήσου ὁ Ρή-  
γας ἦταν ὁ πρῶτος γνω-  
στὸς Ἕλληνας ποῦ ἀγω-  
νίσθηκε καὶ ἔπεσε γιὰ τὴν  
ἐλευθερία καὶ τὰ ἰδανικὰ  
τῆς.

Ἠγέτης κατ' ἐξοχὴν  
λαϊκός, βγήκε ἀπ' τὸ λαὸ  
καὶ στὸ ὄνομα τοῦ ἱεροῦ  
ἀγῶνος γιὰ τὸν λαὸ του  
προδόθηκε γιὰ νὰ ὑποστῇ  
τὸν φοβερὸ ἐκεῖνο θάνατο  
τοῦ στραγγαλισμοῦ. Ἦ-  
ταν τὸ πρότυπο τοῦ ἀγω-  
νιστοῦ τῆς ἐλευθερίας γιὰ  
τὴν ἐποχὴ του. Ἐμεινε πι-  
στὸς στὸ ἰδανικὸ ποῦ φλό-  
γιζε τὴν ψυχὴ του μετὰ τὸν  
ῥόμο τῆς «Μασσαλιώτι-  
δος». Δὲν παρασύρθηκε  
στὴ χίμαιρα πὼς μπορού-  
σε νὰ ἰδρυθῆ μιὰ Ἑλληνο-  
ρωσικὴ Ἀνατολικὴ Αὐτο-  
κρατορία. Ἦ συνθήκη εἰ-  
ρήνης τοῦ Ἰουνίου τοῦ  
1792 μετὰ τὸν ρωσοτουρ-  
κικὸ πόλεμο τοῦ 1787 ἔ-  
πεισε ὀριστικὰ τὸν Ρήγα,  
καθὼς καὶ πολλοὺς ἄλλους  
μορφωμένους Ἕλληνες,  
πὼς δὲν ἔπρεπε νὰ περι-  
μένουν λευτεριά ἀπ' τὰ  
ὄπλα τῶν ξένων.

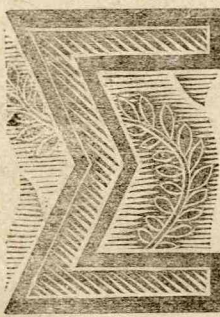
(Ἀκολουθεῖ)





# Η ΔΙΗΓΗΜΑΤΙΚΗ ΟΥΣΙΑ

Μελέτη του κ. ΝΙΚΟΥ ΜΠΟΧΛΟΓΥΡΟΥ



**Σ**ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ τῶν τεχνικῶν ἐκφραστικῶν μορφῶν τοῦ λόγου μιά ἀπ' τὴς πρωτεύουσες καὶ κυριαρχικῆς θέσεις κρατᾶει τὸ διήγημα. Κι ἔχει τὴ δική του αὐτονομία, τὴ δική του οὐσία; τοὺς δικούς του νόμους κάτω ἀπ' τοὺς ὁποίους μορφώνεται (bilden) ἀπ' τὰ «καθ' ἑκάστα» ἀντικείμενα σὲ ἔργο τέχνης. Λέγοντας βέβαια

αὐτονομία τοῦ διηγήματος δὲν πρέπει νὰ νομίζουμε πὼς ἔχουμε μιὰ τελείως ξεχωρὴν ἐκφραστικὴ μορφή. Ἀπλῶς πρέπει νὰ ἐννοήσουμε πὼς ἡ ποιητικὴ οὐσία ἐκφράζεται μὲ ἰδιαίτερους τρόπους αἰσθητικῆς δημιουργικῆς συγκίνησης. Κι ἐκεῖ ἀκριβῶς βρίσκεται ἡ διάκριση στὴν ἐκφραστικὴ μορφή. Τὸ ἀντικείμενο τῆς τέχνης εἶναι καὶ μένει πάντα τὸ ἴδιο γιωματὸ ἀπὸ ἀδιάφορη ὁμορφιά. Ὁ τρόπος τῆς αἰσθητικῆς δημιουργικῆς συγκίνησης καθὼς καὶ ὁ τρόπος τῆς αἰσθητικῆς ἐμπειρίας καταξιώνουν τὸν ἐκφραστικὸ τρόπο καὶ τοῦ δίνουν τὴν μιὰ γιὰ τὴν ἄλλη ὀνομασία.

1. **Τὶ ἐκφράζει ἡ διηγηματικὴ οὐσία. Ὁμορφιά.** Ἀγαθὸ. Ἀγαθὸ Συνηθίζεται στοὺς χρόνους μας νὰ συμπικνώνεται ἡ οὐσία τῶν φαινομένων σὲ ψυχρὴ ὁρολογία. Ἐμεῖς ἀντὶ νὰ ὀρίσουμε a priori τὸ ἀντικείμενο τῆς μελέτης μας θὰ προσπαθήσουμε νὰ δοῦμε τί δὲν εἶναι στὴν ἀρχή, καὶ μετὰ θὰ χαροῦμε τὴν οὐσία του.

Τὶ ἐκφράζει λοιπὸν ἡ διηγηματικὴ οὐσία; Ποιά εἶναι ἡ σχέση της μὲ τὴς ἀξίες τοῦ Ἀγαθοῦ, τῆς Ἀλήθειας τῆς Ὁμορφίας;

Ἄς πάρουμε πρῶτα τὸ ἀγαθόν. Τὸ ἀγαθὸ εἶναι ἀντικείμενο τῆς ἠθικῆς καὶ ἀναφέρεται στὴν πράξη. Στὴν τελευταία του λεπτομέρεια σκοπὸ ἔχει νὰ ὀδηγήσει σὲ ἠθικὲς λύσεις — μὲ τὴ φιλοσοφικὴ ἔννοια τοῦ ὄρου—τὴν ἀνθρώπινη πράξη. Δὲν ξεπηγάει ἀπὸ τὰ ἀντικείμενα μὰ ξεκινᾷ ἀπὸ γενικὴ ἐποπτεία τῆς πραγματικότητος ζητᾷ νὰ συμμορφώσει τὴν ἀνθρώπινη πράξη σύμφωνα μὲ τὴς ἠθικὲς ἐπιταγές.

Μπορεῖ τάχα ἡ διηγηματικὴ οὐσία νὰ χαρακτηριστεῖ ἠθικὴ; Μ' ἀπλὲς λέξεις: Μποροῦμε νὰ δώσουμε διδαχτικὸ χαραχτῆρα στὸ διήγημα; Μποροῦμε νὰ χαρακτηρίσουμε τὴν διηγηματικὴ οὐσία σὰν οὐσία ποὺ δημιουργεῖ προϋποθέσεις γιὰ ἠθικὴν πράξη;

Ἄς πάρουμε τώρα τὴν ἀλήθεια. Ἡ ἀλήθεια ἀναφέρεται στὸ λογικὸ στοχασμό. Ζητᾷ ὁ λογικὸς στοχασμὸς νὰ ξεμοναχιάσει τὴν ἰδέα τῆς ἀλήθειας γιὰ νὰ βρεῖ τὸ νόημα, τοὺς νόμους, τὴν οὐσία τῆς πραγματικότητος. Μπορεῖ λοιπὸν ἡ διηγηματικὴ οὐσία νὰ ἔχει τὴν ἀπαιτήση νὰ εἶναι ἀληθινὴ; Μ' ἀλλες λέξεις πρέπει τὸ διήγημα νὰ εἶναι ἀληθινόν;

Κι ἂς πάρουμε τώρα τὴν τελευταία ἀξία: τὴν ὁμορφιά. Ὁ Goethe ὀνομάζοντας τὴν ὁμορφιά πρωταρχικὸ φαινόμενο (Urhänomen), στὴς συνομιλίες του μὲ τὸν J. P. Eckermann, λέγει πὼς ποτὲ δὲν φανερώνεται, μὰ μόνο ἡ λάμψη τοῦ ὄραίου φαίνεται μέσα στὴς πολλαπλῆς ἐκδηλώσεις τοῦ πνεύματος

ποὺ δημιουργεῖ. Τὸ ὄραιο λέγει ὁ Winckelmann εἶναι ἀλήθεια ποὺ ποτὲ δὲν θὰ βρεθεῖ. Μήπως λοιπὸν ἡ διηγηματικὴ οὐσία πάει νὰ ἐκφράσει τὴν ἀνέκφραστη αὐτὴ ἰδέα τῆς ὁμορφίας; Ζητᾷ τάχα τὸ διήγημα νὰ δώσει τὴν μυστικὴ ἔνωση τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὴν ὁμορφιά; Γιὰ μὲ ἄλλες λέξεις (ἀκολουθώντας τὸ ἅγιο Θεῶν τὸν Ἀκουινάτη ποὺ ὀρίσει τὸ ὄραιο σὰν id quod visum placet) ζητᾷ τὸ διήγημα νὰ μᾶς δείξει τὴν παρουσία τοῦ ὄραίου σὲ μιὰ γενικὴ ἐποπτεία τοῦ κόσμου;

Τὶ λοιπὸν πάει νὰ ἐκφράσει ἡ διηγηματικὴ οὐσία; Τὸ ἐρώτημα τίθεται σκληρὸ καὶ ζητᾷ τὴν ἀμεση ἀπάντηση. Κι ἡ ἀπάντηση αὐτὴ προϋποθέτει ὅμως ἕνα κάποιο πλησίωμα τοῦ ἀντικείμενου τῆς μελέτης. Κι αὐτὸ θὰ κάνουμε.

## 2. Πὼς βλέπουμε τὴ διηγηματικὴ οὐσία.

Συνήθεια τῆς κριτικῆς εἶναι νὰ πλησιάζει τοὺς ἐκφραστικὸς τρόπους τῆς τέχνης μὲ διάθεση διαίρεσης καὶ ταχτοποίησης τῆς οὐσίας των. Σ' αὐτὸ βέβαια υπεύθυνη εἶναι ἡ φύση τοῦ ἀνθρώπου ποὺ γιὰ νὰ κατανοήσει κάτι πρέπει νὰ τὸ διαίρει. Ἔτσι καὶ στὴ διηγηματικὴ οὐσία πολλοὶ θέλοντας νὰ βροῦνε τὴν πραγματικότητα τῆς μετᾶ στὴν ψυχρὴ χαρακτηρισολογία νομίζοντας πὼς ἔτσι ξεπερδεύουμε μιὰ γιὰ πάντα μὲ τὴν οὐσία τοῦ διηγήματος. Μὰ δυστυχῶς ἡ ψυχικὴ ἐνέργεια δὲν εἶναι κάτι ποὺ μπορεῖ νὰ εἶναι ἀπλῶς ὅτι ἐκφράζουν οἱ συνειδησμένες διαίρεσεις. Μ' ἄλλα λόγια δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ἡ ψυχικὴ ἐνέργεια, ὅπως ἔχει ἀποδείξει ἡ σύγχρονη ψυχολογία, ἀπλᾶ συναισθήματα, αἰσθήματα, ὀρμές κλπ. Πάνω ἀπ' αὐτὰ προσθέτεται πάντα τὸ ἄγνωστο X ποὺ ἐκφράζει τὴν οὐσία τῆς πραγματικότητος. Κι αὐτὴ σὲ μιὰ καθ' ἑκάστα θεώρηση τῶν ἀντικειμένων χάνεται. Μπορεῖ κάπως ὅμως νὰ νοιώσουμε τὴν παρουσία του σὲ μιὰ en globale θεώρηση. Καὶ μιὰ τέτοια θεώρηση μπορεῖ νὰ μᾶς βοηθήσει στὴ ζήτηση τῆς διηγηματικῆς οὐσίας γιὰτὶ σὲ δλοκληρωμένες μορφές, σὲ δλοκληρωμένα ἐκφραστικὰ σχήματα βρίσκεται ἡ παρουσία τῶν ἀξιών. Γενικὴ ἐποπτεία ζητᾷ λοιπὸν ἡ διηγηματικὴ οὐσία γιὰ νὰ μπορέσουμε νὰ βροῦμε τὴν πραγματικὴ τῆς ὑπόστασης καὶ ὄχι ψυχρὴ χαρακτηρισολογία ποὺ μᾶς ἀπομακρύνει ἀπ' τὴ ζωντανία της.

3. **Ἀντικείμενο τῆς διηγηματικῆς οὐσίας.** Ξεχωρίσαμε παραπάνω τὴς ἀξίες, ποὺ πραγματώνονται στὴν πραγματικότητα, γιὰ νὰ δοῦμε ποιὲς ἀπ' αὐτὲς ἐκφράζει ἡ διηγηματικὴ οὐσία. Θὰ πρέπει νὰ κάνουμε ἀκόμα μιὰ διευκρίνηση ποὺ θὰ μᾶς βοηθήσει στὴ ζήτησή μας αὐτὴ. Ὅταν λέμε οἱ ἀξίες πραγματώνονται στὴν πραγματικότητα τί ἐννοοῦμε; Ποιά εἶναι ἡ πραγματικότης αὐτὴ; Εἶναι (στὴν ἀπλῆ ἀντίληψη τῶν φαινομένων) μιὰ γιὰ εἶναι πολλές; Κι ἀκόμη ποιὰ εἶναι τὰ χαρακτηριστικὰ της; Ἡ πραγματικότης στὴν τελευταία της λεπτομέρεια ἐκφράζεται σὰν σύνθεση τῶν ἀξιών στὸν κόσμο τοῦ πνεύματος. Ἀπέναντι σ' αὐτὴ στέκονται σὰν ἀντίρροπες δυνάμεις ἡ φύση καὶ ὁ ἀνθρώπος σὰν ψυχικὴ ἐνέργεια. Ἡ φύση εἶναι ἀδιάφορη στὸ ἀγαθὸ στὸ ἀληθινόν, στὸ ὄραιο. Ἀπέναντίς της στὸν ἀνθρώπο πραγματώνονται καὶ τὰ τρία αὐτά. Ζητᾷ τὸ ἀγαθὸ στὴν ἠθικὴ του, τὸ ἀληθινόν στὸ λογικὸ στοχασμό του, τὸ ὄραιο στὴν αἰσθητικὴ του ἐμπειρία. Ἐξετάζοντας τώρα τὴν διηγηματικὴ οὐσία παρατηροῦμε πὼς τὰ θέματα τῆς ἀναφέρονται στὸν ἀνθρώπο. Πραγματικὰ μιὰ ἐξέταση a posteriori — ἡ

ὁποία εἶναι καὶ ἐπιστημονικὰ δεχτὴ—δείχνει πὼς τὰ μέχρι τώρα θέματα τοῦ διηγήματος ἔχουν σὰν ἀντικείμενο τὴν ἀνθρώπινη ψυχικὴ ἐνέργεια. Ὁ ἀνθρώπος λοιπὸν εἶναι τὸ κυρίαρχο γνῶρισμα τοῦ διηγήματος. Αὐτὴ ὅμως ἡ ἔννοια εἶναι γενικὴ καὶ θὰ πρέπει νὰ τὴν περιχαρακώσουμε γιὰ νὰ ξεχωριστεῖ ἀπ' τὴς ἄλλες ἐκφραστικῆς μορφῆς ἡ ἔννοια τοῦ ἀνθρώπου μέσα στὴ διηγηματικὴ οὐσία γιὰτὶ σχεδὸν ὅλες οἱ ἐκφραστικῆς μορφῆς τοῦ λόγου ἀσχολοῦνται μὲ τὸν ἀνθρώπο μὰ κάθε μιὰ μὲ τὸν δικὸ του τρόπο. Κι αὐτὸς ὁ τρόπος ὁ ἐκφραστικὸς εἶναι ποὺ δίνει τὴν ιδιότητά στὴν οὐσία μὲ τὴν ὁποία δουλεύουν.

4. **Ὁ ἀνθρώπος σὰν ἀντικείμενο τῆς διηγηματικῆς οὐσίας.** Ὁ ἀνθρώπος σὰν ἀντικείμενο ἐκφραστικῆς οὐσίας πλησιάζεται καὶ ἀπὸ τὴν ἐπιστήμη (ἀλήθεια), ἀπὸ τὴν ἠθικὴ (ἀγαθόν) καὶ ἀπὸ τὴν τέχνη (ὄραιο). Καὶ χαρακτηρίζεται ἡ ἐπιστήμη τὴ γνώση του, ἡ ἠθικὴ τὴ δράση του ἡ τέχνη τὴν αἰσθητικὴ του συγκίνηση. Πὼς λοιπὸν τώρα ἡ διηγηματικὴ οὐσία περιλαμβάνει τὸν ἀνθρώπο στὴν ὑπόστασή της; Μ' ἄλλα λόγια ποιὰ εἶναι ἡ σχέση τῆς διηγηματικῆς οὐσίας μὲ τὴς τρεῖς ἀξίες ποὺ ἐξετάσαμε στὴν ἀρχὴ τῆς μελέτης μας; Ὁ ἀνθρώπος, ἡ καλύτερα ἡ ψυχικὴ ἐνέργεια τοῦ ἀνθρώπου σὰν διηγηματικὴ οὐσία ἀναφέρεται καὶ στὴς τρεῖς ἀξίες αὐτές. Μ' ἄλλα λόγια ἡ ψυχικὴ ἐνέργεια τοῦ ἀνθρώπου περιλαμβάνει καὶ τὴν σφαῖρα τῆς ἀλήθειας καὶ τὴν σφαῖρα τῆς ἠθικῆς καὶ τὴν σφαῖρα τῆς τέχνης. Ἡ διηγηματικὴ οὐσία δηλαδὴ μπορεῖ νὰ εἶναι καὶ μάλιστα πολλές φορές ἔχει τὴν ἀναγκαιότητα νὰ εἶναι ἀληθινὴ,μπορεῖ νὰ εἶναι ἠθικὴ καὶ νὰ ἀναφέρεται στὴν ψυχικὴ ἐνέργεια τοῦ ἀνθρώπου γιὰ τῆς ὁμορφίας τὴν αἰσθητικὴν χαρὰ. Δὲν μπορεῖ νὰ ἀναφέρεται μόνο στὸν τομέα τῆς τέχνης (ἡ διηγηματικὴ ἐκφραση ἀναγκαῖα ναί). Εἶναι πλατεῖα καὶ ἀγκαλιάζει ὅλην τὴν ἀνθρώπινη ψυχικὴ ἐνέργεια μ' ἄλλα λόγια μέσα στὴν διηγηματικὴ οὐσία κρύβεται ὁλόκληρη βιοθεωρία. Ὁ ἀνθρώπος στὸν ἀγῶνα του γιὰ τὴν κατανίκηση τῆς ἀδιέφορης φύσης «δρα ψυχικά» μὲ διάφορους τρόπους ζητᾷ νὰ κυριαρχήσει πάνω στὸ ἀντικείμενο του, ποὺ δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ ἡ φύση καὶ ὁ ἑαυτὸς του σὰν φυσικὸ φαινόμενο, μὲ τὴν παρουσία τοῦ πνεύματός του. Αὐτὸς ὁ ἀγῶνας, μ' ὅλες τὴς μορφῆς ποὺ παίρνει ἐκφράζεται μέσα στὴν διηγηματικὴ οὐσία. Κι ἀνάλογα μὲ τὴς ἀξίες ποὺ ἡ καταξίωση ἡ ἀπλῶς μᾶς παρουσιάζει σὲ γενικὴ ἐποπτεία παίρνει τὴς διάφορες χαρακτηριστικῆς ὀνομασίες ἡ διηγηματικὴ οὐσία. Μ' αὐτὸ ὅμως δὲν πάει νὰ πῆ ὅτι εἶναι κάτι διαφορετικὸ τὰ διάφορα αὐτὰ κομμάτια τῆς διηγηματικῆς ὑπόστασης. Εἶναι λοιπὸν ἡ διηγηματικὴ οὐσία μιὰ σύνθεση τῶν ἀξιών ὅπως παρουσιάζονται στὴν ἀνθρώπινη ψυχικὴ ὑπόστασις ποὺ πρέπει νὰ τὴς ἐκφράσει ὅμως ὄχι μὲ τὸν τρόπο τῆς ἐπιστήμης ὄχι μὲ τὸν τρόπο τῆς ἠθικῆς ἀλλὰ μὲ τὸν τρόπο τῆς τέχνης γιὰ ἔχουμε τεχνικὸ ἐκφραστικὸ λόγο, καλλολογία (λόγο γιὰ τὸ κάλλος).

5. **Διηγηματικὴ οὐσία καὶ διηγηματικὴ ἐκφραση.** Γιὰ νὰ γίνουμε πιὰ κατανοητοὶ θὰ πρέπει νὰ ξεχωρίσουμε τὴν διηγηματικὴ οὐσία ἀπ' τὴν διηγηματικὴ ἐκφραση. Ἡ διηγηματικὴ οὐσία εἶναι ἡ μάζα τοῦ ὕλικού μὲ τὸ ὁποῖο πλάθεται τὸ διήγημα ποὺ πρέπει νὰ πάρει τὴ μορφή τοῦ τεχνικὰ ἐκφρασμένου λόγου καὶ εἰδικὰ ἐδῶ νὰ ἐκφραστεῖ(μορφωθεῖ)διηγηματικὰ.

Ἄν λοιπὸν ἡ διηγηματικὴ οὐσία (ἀπλᾶ τὸ διήγημα σὰν περιεχόμενο) πλησιάζεται καὶ ἀπ' τὴς τρεῖς σφαῖρες τῆς πραγματικότητος τῶν ἀξιών ἡ διηγηματικὴ ἐκφραση μένει σταθερὰ καὶ παραδειγματικὰ στὴν περιοχὴ τοῦ ὄραίου στὴ σφαῖρα τῆς τέχνης. Δηλαδὴ ἂν ἡ διηγηματικὴ οὐσία συνδέεται σὲ μιὰ γενικὴ ἐποπτεία τὴν ἀνθρώπινη ἐνέργεια ἡ διηγηματικὴ ἐκφραση εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ τῆς δώσει τὸν χαραχτῆρα τῆς τέχνης. Νὰ ἐκφράσει δηλαδὴ τὴν παρουσία τοῦ ὄραίου. Νὰ μορφώσει (bilden) τεχνικὰ (καλλιτεχνικὰ) τὴν σύνθεση αὐτὴ ποὺ κάνει ἡ διηγηματικὴ οὐσία. Κι αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι τὸ ἔργο τοῦ τεχνίτη διηγηματογράφου καὶ ἐδῶ ἀκριβῶς κρύβεται ἡ ἀξία τῆς διηγηματικῆς οὐσίας. Γιατὶ ἡ διηγηματικὴ οὐσία στέκεται αἰσθητικὰ ἀδιάφορη. Εἶναι «ἐπὶ μέρους» γεγονότα τὰ ὁποία μπορεῖ νὰ ἔχουν σημασία ἀπὸ τὴν καταξίωση τους στὴν περιοχὴ τῆς ἐπιστήμης, γιὰ τῆς ἠθικῆς, γιὰ σὰν ἀξίες αἰσθητικῆς ποὺ ἀπλῶς ὑπάρχουν, μὰ γιὰ νὰ καταξιώθουν στὸν τομέα τῆς τέχνης πρέπει νὰ τὰ καταξιώσει ἡ διηγηματικὴ ἐκφραση. Μόνο μὲ τὴν μόρφωση (Bildung) τοὺς ἀπὸ τὴν διηγηματικὴ ἐκφραση καταξιώνονται τὰ ἐπὶ μέρους γεγονότα τῆς διηγηματικῆς οὐσίας. Καὶ μόνο ὅταν περάσουν ἀπ' τὴν ἐκφραση αὐτὴ μορφώνονται σὲ τεχνικὸ λόγο. Μὲ τὸν διαχωρισμὸ αὐτὸ ἀξιοποιεῖται τὸ ἔργο τοῦ τεχνίτη θετικά. Μπορεῖ νὰ ὑπάρχει διηγηματικὴ οὐσία πλούσια μὰ ἂν δὲν φέρνει τὴν σφαῖρα τῆς ἰδιότυπης διηγηματικῆς ἐκφρασης δὲν μπορεῖ νὰ χαρακτηριστεῖ σὰν διήγημα.

6. **Τὸ πλησίασμα τοῦ ἀνθρώπου ἀπ' τὸν τεχνίτη.** Διηγηματικὴ ἐκφραση. Ἡ διηγηματικὴ οὐσία λοιπὸν βρίσκεται στὴς περιοχῆς ποὺ ἀναφέραμε. Μὰ αἰσθητικὰ εἶναι ἀδιάφορη ἂν δὲν τὴν πλησιάζει ὁ τεχνίτης ποὺ δουλεύει μὲ τὰ σύνεργα τῆς τέχνης γιὰ νὰ τῆς δώσει μορφή, νὰ τὴν ἐκφράσει. Ἡ καλλιτεχνικὴ αὐτὴ λειτουργία πηγάζει πρῶτα ἀπ' τὴν αἰσθητικὴ συγκίνηση ποὺ θὰ νοιώσει ὁ τεχνίτης ἀπέναντί τους γιὰ νὰ μπορέσει νὰ μορφώσει ἔργο τέχνης. Μ' ἄλλα λόγια ἡ ἀδιάφορη διηγηματικὴ οὐσία δέχεται ἀπάνω της τὴν ἐνέργεια τῆς αἰσθητικῆς συγκίνησης ποὺ θὰ διαπηδηθεῖ σὲ αἰσθητικὴ ἐμπειρία γιὰ νὰ μπορέσει νὰ γίνῃ ἔργο τέχνης, διήγημα. Ὁ διηγηματογράφος εἶναι καλλιτέχνης. Δὲν εἶναι οὔτε ἐπιστήμονας, οὔτε κάνει ἠθικὴ καὶ ἀκόμα δὲν εἶναι τεχνολόγος. Εἶναι δημιουργὸς ποὺ δημιουργεῖ καλλιτεχνικὰ. Πρέπει λοιπὸν ἡ διηγηματικὴ οὐσία νὰ κοιταχτεῖ μὲ τὸ μάτι τῆς ὁμορφίας καὶ νὰ ἐκφραστεῖ διηγηματικὰ. Ὁ διηγηματογράφος στὴ διηγηματικὴ οὐσία ποὺ θὰ χρησιμοποιήσει γιὰ νὰ τὴν ἐκφράσει διηγηματικὰ θὰ διαλέξει αὐτὰ ποὺ καταξιώνονται σὰν διήγημα. Ὁ ποιητὴς γιὰ ἄλλος τεχνίτης τοῦ λόγου γιὰ κάποιος ἄλλης ἐκφρασης θὰ συγκινηθεῖ ἴσως διαφορετικὰ. Ὁ τρόπος τῆς διηγηματικῆς ἐκφρασης δηλαδὴ τί θὰ κρατήσει ὁ διηγηματογράφος ἀπ' τὴν διηγηματικὴ οὐσία, πὼς θὰ τὸ ἐκφράσει καὶ μὲ τί τρόπο θὰ συγκινήσει αἰσθητικὰ δὲν εἶναι ἀντικείμενο τῆς μελέτης αὐτῆς. Ἡ ζήτησή μας περιορίζεται στὴ διηγηματικὴ οὐσία. Ἡ διηγηματικὴ ἐκφραση βρίσκεται σὲ καθαρὰ τεχνικὸ ἐπίπεδο. Καὶ δὲν εἶναι κάτι ποὺ βγαίνει ἀπ' τὴ γενικὴ θεωρία τῆς τέχνης μὰ ἀπὸ μέσα ἀπ' τὰ ἴδια τὰ ἀντικείμενα, εἶναι δεμένη μὲ τὰ καλλιτεχνήματα, ξεχωρίζεται σὲ κάθε τεχνίτη καὶ τοῦ δίνει τὴν ιδιότητά.



Γ. Μ. ΠΟΛΙΤΑΡΧΗ

# ΚΡΥΟ ΚΑΙ ΠΕΙΝΑ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

(Συνέχεια από το προηγούμενο)



Ε ΛΙΓΟ τήν είδαν. Βγήκε σοβαρή και χωρίς να μιλήσει σε κανέναν, πέρασε ανάμεσα από το πλήθος, έπιασε το Γιάννη από το χέρι και χάθηκε.

Μέσα της δερμόνταν η άπελπισία και της ξέσκιζε την καρδιά. Χίλιες φορές σκέφτηκε πώς ήταν καλύτερα να μην είχε γεννηθεί, κανα ιδεί κείνα που συνέβαιναν μπροστά στα μάτια της χωρίς να μπορεί να κάνει τίποτε. Σ' αυτή την άτυπολόγιστα μικρή στιγμή, σωριάστηκαν συντρίμια όλα όσα είχε αγαπήσει στη ζωή της, Έβαλε το χέρι στο μέτωπο. Ήταν φλογισμένο. Έσφιξε τα δόντια της και σύρθηκε ως το μικρό σπίτι, μπήκε μέσα και σωριάστηκε στο κρεβάτι. Τότες άρχισε να κλαίει μ' αναφυλλητά.

Ο Γιάννης στάθηκε λιγό, είδε την άγωνία της μητέρας του και δε βάσταξε πιά. Λυγμοί άνέβηκαν από το στήθος του και δάκρυα πλημμύρισαν τα μάτια του. Όμως δεν έκλαψε. Του φάνηκε σα να μεγάλωσε διαμιάς και πώς από κεινες τις φλόγες, που τύλιξαν το σώμα και το σπίτι του παπού του, έβγαίνει ο καινούριος άνθρωπος, ο άντρας, που έπρεπε να σταθεί δίπλα στη μάνα του και να την υπερασπίσει.

Μην κλαίς, μητέρα. Μην κλαίς, είπε κι ένιωσε τη φωνή του να βγαίνει σπασμένη μέσο από το στήθος του.

Η γυναίκα σήκωσε τα μάτια και τον κοίταξε. Τα ήσυχα μάτια του γυάλιζαν σα να τα φλόγιζε πυρετός. Καταλάβαινε πώς έμειναν οι δυό του μόνοι και κανένας δεν είχε δικαίωμα να ξεχάσει τον άλλο. Οι δυό ζωές δονόταν σε μια και μεγάλωνε, μεγάλωνε τυλίγοντας την προσωπικότητα, που χάνονταν κάτω από το βίρος της μιάς και άδιαίρετης ζωής. Μείνανε δυό και έπρεπε να ξαναφτιάξουν από την αρχή οι είχαν χάσει.

Έξω οι άνθρωποι προσπαθούσαν ακόμη να σβήσουν τις φλόγες. Δυνατό ποδοβολητό ανακατωμένο με φωνές έμπαινε από το παράθυρο και την έκνεύριζε. Πήγε και το

έκλεισε. Ύστερα στάθηκε μια στιγμή μπροστά στην πόρτα και χωρίς να καλοσκεφτεί χύμηξε στον πολυθρόνιο δρόμο.

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

Ο ΚΑΙΡΟΣ ΠΕΡΝΑΕΙ

ΠΕΡΑΣΑΝ δυό ολάκερα χρόνια από τη βραδιά που σκοτώθηκε ο παπούς και λάβανε το σκληρό μήνυμα του πατέρα. Στερόν σημάδι μιάς βασανισμένης ζωής. Έπειτα η Χριστίνα δεν μπόρεσε να βρει κανένα χνάρι του πάνω στη γη, όσο κι αν πάσχησε. Και θα ξεχνιόταν ολόκληρα αν δε γυροούσε από το μέτωπο κάποιος φαντάρος, γείτονας της και φίλος του άντρός της. Αύτος της είχε πώς παλέμησαν μαζί και πώς τον έχασε όταν τραυματίστηκε.

Μα τότε τί έγινε ο άντρας μου, Νικόλα;

Μόνο από το ύπουργείο μπορείς να μάθεις κυρα Χριστίνα.

Στο ύπουργείο είπες, Νίκο;

Ναί.

Κάτι έφεξε στην ψυχή της γυναίκας. Τράβηξε για το ύπουργείο. Έδειξε το γράμμα του. Της άπάντησαν πώς ζει και πώς θα φρόντιζαν να της γράψει.

Από τη μέρα κείνη τρεις φορές τη βδομάδα περνούσε από το ύπουργείο και ρωτούσε.

Δε μās άπάντησαν ακόμη. Μη στενοχωριέστε. Θα σας γράψει.

Τότε την έπιασε μανία να γυρίζει τα νοσοκομεία. Περνούσε μπροστά από τα σκεπασμένα κρεβάτια των τραυματισμένων φαντάρων, έσκυβε το κεφάλι, κοιτούσε τα χλωμά πρόσωπα και έφενεγε άμίλητη για να ξαναγυρίσει την άλλη μέρα. Της είχε γίνει συνήθεια ο καθημερινός τούτος περιπάτος μέσα στις μεγάλες και κατακάθαρες αίθουσες και ανάμεσα από τους άρρωστους ανθρώπους, μια συνήθεια που δε μπορούσε να την κόψει.

Μια μέρα βρήκε έναν άλλο γνωστό της. Ήταν βαρεία άρρωστος. Άκίνητος και άμίλητος έμεινε στο κρεβάτι. Η Χριστίνα καθόταν στα πόδια του παρακολουθώντας μ' άγωνία ν' ανοίξει το στόμα του και

να της μιλήσει. Όμως το στόμα δεν άνοιξε ποτέ. Ο άνθρωπος εκείνος πέθανε πέρνοντας μαζί του και το μυστικό του.

Τίποτε δεν έγινε και μ' αυτόν, Γιάννη, είπε το βράδι που έθανε ο στρατιώτης.

Ήταν ζαλισμένη. Ο Γιάννης τη λυπήθηκε.

Πάμε να τον βρούμε στο μέτωπο, είπε.

Τόν κοίταξε ξάφνιασμένη. Όμως κείνη η πρόταση του παιδιού που της φάνηκε σαν κάτι άπραγματοποίητο την πρώτη ώρα, άπλωσε μέσα στην ψυχή της και δεν την άφησε να κοιμηθεί, Όλη νύχτα σκεφτόταν. Πήρε την άπόφαση να τα παρατήσει όλα στην τύχη τους να πάρει το γιό της και να φύγει από την πολιτεία που έζησε όλα της τα χρόνια, να γυρίσει όλον τον κόσμο να μπει στη φωτιά του πολέμου.

Πολύ πρωί ξύπνησε το Γιάννη.

Έτοιμάσου να φύγουμε, είπε. Το παιδί άνακάθησε στο κρεβάτι.

Σηκω, σήκω, ξαναφώναξε η γυναίκα.

Το παιδί σηκώθηκε γλιγορα, ντύθηκε, πήραν λίγα πραγματάκια που είχαν απομείνει μπήκαν στο τραίνο και πήγαν στη Θεσσαλονίκη μετά τράβηξαν για το μέτωπο.

Πέρασαν δεκαπέντε μέρες. Ξαφνικά η Χριστίνα είδε πώς τα λεφτά που είχε μαζέψει με τούτους κόπους, ξανεμίστηκαν.

Τώρα τί θα κάνουμε; ρώτησε το παιδί.

Όλη η επιθυμία του να βρει τον πατέρα του κόπηκε σα μια κλωστή βραμβακρη μέσα στην καρδιά του. Τήν κοίταξε κατάματα. Είδε την άγωνία της. Ένωσε το στήθος του ν' ανεβοκατεβαίνει και να του κόβεται η άναπνοή.

Να γυρίσουμε σπίτι.

Όταν ξαναγύρισε στην πολιτεία, τράβηξε κατευθείαν στο ύπουργείο.

Λοιπόν; ρώτησε τον υπάλληλο.

Περάστε σε λίγες μέρες ίσως λάβουμε άπάντηση.

Η Χριστίνα θέλησε να του μιλήσει άσχημα αυτού του ανθρώπου του αιώνα σκυμμένου πάνω στα χαρτιά και στα βιβλία. Της ήρθε να το φτύσει για κείνη την άπάθειά του μα δεν τόλμησε.

(Άκολουθεί)

# ΤΕΧΝΗ ΒΑΙ ΖΩΗ

Η ΥΠΟΔΟΧΗ ΤΟΥ «ΝΕΟΥ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗ»

Η ΥΠΟΔΟΧΗ που έγινε από μέρους των άγνωστών και φίλων του περιοδικού μας ήταν κάτι που δεν το περιμέναμε. Ο Νέος Καλλιτέχνης άρχισε τον δεύτερο του χρόνο με το τεύχος του Άπριλίου με μοναδικό έφοδιο την ύποστηριξη των φίλων του και χωρίς κανένα άλλο μέσο. Κι αυτή η πίστη καρποφόρησε πύο σύντομα από όσο πιστεύαμε. Στα μας γραφεΐα έφτασαν ένα πλήθος ένθαρρυντικά και συγχαρητήρια γράμματα που μās γέμισαν έλπίδες. Έτσι μένει σε μās το καθήκον να εύχαριστήσουμε τούς φίλους μας που δεν άφησαν να περάσει άπαρατήρητη η έκδοσή μας. Θα έπρεπε μάλιστα ν' αναφέρουμε τα όνόματα των κκ. Κώστα Ουράνη, Ι. Μ. Παναγιωτόπουλου, Φώτη Κόντογλου, Γ. Σκαρίμπα, Τάκη Δόξα, Μιχ. Πετρίδη Π. Γρίσπου, και Χρ. Λεβάντα κι από τούς έλληγιστάς όλου του κόσμου των οποίων κρατούμε τις διευθύνσεις για όσους επιθυμούν να τούς γράψουν. Επίσης να εύχαριστήσουμε τις έφημερίδες και τα περιοδικά τόσο των Άθηνών όσο και των επαρχιών για την ένθερμη ύποστηριξή τους.

Κι από τούς νέους μās ήρθαν πολλά γράμματα και άφρονες συνεργασίες. Η διεύθυνσις του περιοδικού θα διαβάσει όλες αυτές τις συνεργασίες και θα τις δημοσιέψει, έφ' όσον είναι δημοσιεύσιμες, στα προσεχή τεύχη.

Η ΕΟΡΤΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ ΒΟΥΤΥΡΑ

Ο ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ Έλλήνων λογοτεχνών στις 30 Ιουνίου έδωσε μια φιλολογική γιορτή για τα 50 χρόνια της λογοτεχνικής ζωής του κορυφαίου μας διηγηματογράφου κ. Δημοσθένη Βουτυρά. Ο Σύνδεσμος Έλλήνων λογοτεχνών είναι άξιος κάθε έπαίνου, γιατί η γιορτή αυτή ήταν βαρύ χρέος όλων μας που ο Σύνδεσμος το ξεπλήρωσε με το παραπάνω. Και συλλογίζεται κανείς τις διαλέξεις ενός άλλου λογοτεχνικού σωματίου, που ενώ μίλησε για όλους τούς λογοτέχνες μας ξεχάσε ολόκληρα τον Δ. Βουτυρά, ενώ απ' αυτόν έπρεπε ν' άρχισει.

Η ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΣΤΗ ΛΕΟΝΤΕΙΟ ΣΧΟΛΗ

ΤΟ ΟΤΙ η νεοελληνική λογοτεχνία δεν έχει πάρει τη θέση που της πρέπει στα γυμνάσια είναι γνωστό. Και είναι βέβαια έγκληματική για τη μόρφωση των νέων η στέρηση της επαφής τους με τα προϊόντα του νεοελληνικού πνεύματος. Γι' αυτό είναι μια αισιόδοξη διαπίστωση η δουλειά που γίνεται πάνω στα νεοελληνικά κείμενα στη γνωστή σχολή της Άθήνας, το Λεόντειο Λύκειο που διευθύνεται από τούς frères Magistes. Μαθαίνουμε πώς ειδικές παιδαγωγικές συνεδριάσεις των φιλολόγων καθηγητών έγιναν με θέμα τη διδασκαλία της νεοελληνικής λογοτεχνίας. Ακόμα πώς με αναλυτικές μεθόδους διδάσκονται σε κάθε τάξη οι νέοι Έλληνες συγγραφείς και έργαίες σχετικές γίνονται απ' τούς μαθητές. Είχαμε γνωρίζει την ώραία δουλειά που γίνεται πάνω στη Γαλλική λογοτεχνία στη Λεόντιο Σχολή και με χαρά μαθαίνουμε την πρωτοπορεία της. Σχολής πάνω στη νεοελληνική λογοτεχνία. Άξίζει ένα μεγάλο έδγε» στους διευθυντές της σεβ. frères Justin και Acindynus καθώς και τον γυμνασιόρχη κ. Παναγιωτόπουλο.

«ΑΘΗΝΑ» ΚΑΙ «ΚΡΙΚΟΣ»

ΤΟ ΚΑΛΟ περιοδικό «Άθηνά» που εκδίδεται στο Σικάγο από τον ποιητή κ. Δ. Μιχάλαρο, είναι το μοναδικό έλλην. λογοτεχνικό περιοδικό της Άμερικής, προσφέρει μεγάλες υπηρεσίες στη διάδοση του νεοελληνικού λόγου και είναι άξιο θαυμασμού και ύποστηριξης από όλο το διαροούμενο κόσμο.

Το ίδιο έχουμε να πούμε και για τον «Κρίκο» που βγαίνει στο Λονδίνο κι είναι όργανο του άπόδημου έλληνισμού.

ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ

ΤΟ ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΟ και μοναδικό αυτό γαλλόφωνο περιοδικό που εκδίδει η κ. Άβαταγγέλου είναι πάντοτε ένημερωμένο πάνω στην πνευματική ζωή του τόπου και προσφέρει άνεκτίμητη ύπηρεσία στα νεοελληνικά γράμματα διαδίδοντας τα στο έξωτερικό. Το σντιστούμε θερμά.

ΤΑΚΤΗ ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ ΜΑΣ

ΜΑΣ ΡΩΤΟΥΝ πολλοί άναγνώστες μας γιατί ο «Καλλιτέχνης» δεν κυκλοφορεί την 1 του μηνός. Άπαντούμε σ' όλους αυτούς τούς φίλους μας ότι το περιοδικό μας κυκλοφορεί κάθε 7 του μηνός. Την ήμερομηνία αυτή την διαλέξαμε γιατί όλα τα περιοδικά στην Ελλάδα κυκλοφορούν την 1 και 15 ενώ στο μεταξύ διάστημα δεν υπάρχει άλλο περιοδικό και το κενό αυτό προσπαθεί να καλύψει ο «Καλλιτέχνης»



ΤΑ ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Φοίβου Δέλφη, «Άχαιοί», λυρική σύνθεση.

Ίωσήφ Ν. Σηφάλακη, χειρούργου ούρολόγου. Δημήτρης Σαράτσης, ο γιατρός ο οδηγός.

Κ.Ν. Κάση, Στοιχειωμένος καματουργός, βουκολικό ποίημα.

Άννας Μπέκου, Η δεσποινίς Μπυβαρού.

Rapport de Mr Nicolas Theodorou, membre du comité des Experts du Bureau International du Travail pour le Travail Juvenil.

Nicos Andreou. Des bêtes et des fées. Contes illustrés par Jacqueline Charmot. Collection des «Marches de France».

Προσεχώς κυκλοφορούν οι νέες ποιητικές συλλογές του γνωστού ποιητή κ. Μιχαήλ Γ. Πετρίδη: «Κυματισμοί καρδιάς και νοῦ» και «Ψυχής Άντίλαλοι» σε β' έκδοση, που τόσο ένθουσιώδη σχόλια της κριτικής έχουν επισύρει.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

Τα Χρόνια μας. Νέος Νουμάς Μορφές, Θεσσαλονίκης Λογοτεχνικά Χρονικά Κρίκος Λονδίνου.



# νέος καλλιτέχνης

## ΕΝΑΣ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ ΤΟΥ ΚΑΙΡΟΥ ΜΑΣ



ΟΛΥΣ λόγος γίνεται τελευταία για την πλήρωση των κενών που δημιουργήθηκαν στην ακαδημία ύστερ' από το θάνατο του ποιητή Γ. Δροσίνη και του μυθιστοριογράφου Γρηγορίου Ξενοπούλου. Ο θάνατος των δυο μεγάλων μας δημιουργών, φυσικά, άφησε κενό, που οι υπόλοιποι αθάνατοι θά δυσκολευτούν να το συμπληρώσουν, γιατί με το μέγαλωμα της λογοτεχνίας μας η έκλογη δεν είναι και τόσο εύκολη. Είναι δύσκολο έργο γιατί πρέπει να γίνει έκλογη μέσα σε ίσαξιους δημιουργούς, που είναι πολλοί, και που όμως είναι τόσο διαφορετικό το έργο τους.

Συχνά, στις εφημερίδες και στα περιοδικά βλέπουμε ν' αναφέρονται ονόματα, όπως του Σικελιανού, του Καζανιζάκη, του Μελαχρινού, του Βάρναλη, του Ουράνη, εμείς στον αρκετά μεγάλο αυτόν κατάλογο θά μπορούσαμε να προσθέσουμε κι άλλους αξιούς νεώτερους δημιουργούς, όπως είναι ο Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος, ο Γ. Θεοτοκός, και άλλοι.

Είναι καιρός η ακαδημία μας να αποφασίσει πάνω από ιδεολογίες και προσωπικές φιλίες και ν' ανεβάσει τους μεγάλους εκπρόσωπους της τέχνης που χρειάζονται για να συμπληρωθούν τα κενά της. Αλλά αν θέλει να είναι δίκαιη ή κρίση της πρέπει να γυρίσει το βλέμμα της και ν' αναλογιστεί τι πρόσφερε και τι προσφέρει ακόμη στα γράμματά μας ένας άλλος—και που δεν αναφέρθηκε πονθενά τ' όνομά του γιατί δε θέλει να κάνει θόρυβο, όπως κάνουν άλλοι, για να πάρουν μισθούς και όφικια—κι είναι, ο μεγαλύτερος από τους διηγηματογράφους μας—ο Δημοσθένης Βουτυράς. Όταν η πεζογραφία μας περνούσε την παιδική της ηλικία, όταν έπλεε με σπασμένα κουπιά και ξεφτισμένα ξάρτια στα ρηχά κι ατάραχα νερά της ηθογραφίας-φωτογραφίας, αυτός παρουσιάζεται με ρωμαλαίο ταλέντο και έργο, της δίνει κοινωνικό περιεχόμενο και τη βγάζει από τα στενά όρια της πατρίδας μας, κάνοντάς την λογοτεχνία ισάξια με τις ευρωπαϊκές. Έχουν περάσει τα χρόνια και η λογοτεχνία μας ανδρώθηκε δίνοντας ονόματα και έργα δυνατά, που δεν έμειναν μόνο για τον τόπο, αλλά γνώρισαν παγκόσμια δόξα κι είναι οι πεζογράφοι Γ. Θεοτοκός, Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος, Η. Βενέζης, Α. Τεοζίκης κι άλλοι, αλλά όλοι αυτοί είναι νεώτεροι κι όλοι έχουν πατήσει πάνω στ' άχναρια που άφισε το δικό του έργο.

Αν ορίζουμε μιὰ ματιά στο μικρό λογοτεχνικό στερέωμα, ανάμεσα στ' άπαστραπτόντα αστέρια, το όνομα και το έργο του Δημοσθένη Βουτυρά φέγγει γιατί γεμίζει μιὰ εποχή, φέγγει γιατί φωτίζει μιὰ τάξη τη μικροα στική, φέγγει γιατί είναι ταλέντο που περνάει τα χρόνια γεμίζοντας αντί ν' αδειάζει. Δεν είν' ένας διάττων, αλλά είναι ένας αυτόφωτος αστέρας.

Μερικοί λένε πως ο Δημοσθένης Βουτυράς δεν έδωσε συνθετικό έργο, χωρίς να σκεφτούνε πως άλλοι τὸ νόδηγησε το ταλέντο του. Είναι ο έξοχος, ο μοναδικός δημιουργός του διηγήματος, του συγκροτημένου και ολοκληρωμένου διηγήματος—Ο Λαγκάς, ο παπὰς ειδωλολάτρης, οι Άλανιάρηδες, ο θρήνος των βοδιών, η Ζωή άρρωστημένη, είναι σύνολο ολοκληρωμένων έργων από κείνα που άντέχουν στη διαβρωτική δύναμη του χρόνου. Αν ήταν θορυβοποιός ο Βουτυράς θά είχε αναρριχηθεί από χρόνια στην Ακαδημία. Και μόνο στην Ακαδημία; Αλλά δεν είναι. Ζει και δημιουργεί μόνος κι απομονωμένος, τελευταίος ίσως απόγονος της μεγάλης γενιάς των πεζογράφων μας, που αφιέρωσαν τη ζωή τους στο πλάταιμα της λογοτεχνίας μας. Ένας Παπαδιαμάντης του καιρού μας. Από τη γενιά κείνη, που ενώ πέθαιναν στην ψάθα, άφηναν πίσω τους παράδοση που σ' αυτή βασίστηκαν και βασίζονται οι νεώτεροι.

Η λογοτεχνία του καιρού μας—αν εξαιρέσουμε μερικούς δημιουργούς—είναι αερώδης συγκέντρωση ήχερων λόγων, όπου ο αναγνώστης παραπαίει μέσα στην άσυναρτησία τους χωρίς να μπορεί να βρει διέξοδο και να δώσει λύση. Η ισχνή ραχοκοκκαλιά, όπου γύρω της διακλαδίζονται πρόσωπα και πράγματα έλειψέ ολότεια. Άνθρώπους πιά δε δημιουργεί η καινούρια μας τέχνη. Βυθίζεται στην ποιητική ένατένιση και άεπεικόνιση γεγοτότων, εικόνες μιὰς ζωής που δεν είναι ούτε ζωή ούτε τέχνη. Τύπους σαν κείνους που μās έδωσε στις ανθρώπινες ιστορίες του ο Δημοσθένης Βουτυράς δε βρίσκουμε σήμερα. Ίσως ο κ. Μυριβήλης τὸνο στη Ζωή εν τάφω μ' ένα δυο τέτοιους ανθρώπους, δευτέρα πρόσωπα της τραγικής του ιστορίας και τὸν περίφημο Βασίλη τὸν Αοβνανίτη και ο κ. Γιῶργος Θεοτοκός, που είναι κατά τη γνώμη μας, ο μοναδικός μας μυθιστοριογράφος, κανένας άλλος δε μās δίνει ολοκληρωμένους ανθρώπους. Δεν υπάρχουν ολοκληρωμένοι άνθρωποι και γι' αυτό δε θά μείνει τίποτε από τα έργα της καινούριας μας λογοτεχνίας. Η παλιά μās έδωπολλά από το Βίζυηνό ως τὸν Ξενοπούλο. Σήμερα ζει μεταξύ μας ο Δημοσθένης Βουτυράς. Γι' αυτό, μαζί με τους άλλους αξιους δημιουργούς, η Ακαδημία διαλέγοντας μεθαύριο τους εκλεκτούς της έδρας της λογοτεχνίας πρέπει να τὸν έχει στο νοῦ της τὸ μεγαλύτερο διηγηματογράφο μας. Κι αν τὸν εκλέξει έχει επιτελέσει τὸ έργο της. Έργο δικαιοσύνης αλλά και ιστορικής ανάγκης.

Σε μιὰ εποχή τόσο ταραχμένη, που τα παλιά ιδανικά άναποδογυρίστηκαν, οι αξίες ξεπεράστηκαν και τὸ χάος αντικατάστησε την αλήθεια, ο Δημοσθένης Βουτυράς στέκεται σὰ μιὰ καθολική αξία, που μέσα στο έργο του βρίσκει και τις ανθρώπινες ψυχὲς τὸς όλες της εκδηλώσεις. Από τὸν άνθρωπο της ταβέρνας, στὸν έρωτικό άνθρωπο και στη διανοούμενη και δονούμενη ιδιοσυγκρασία, στο μηδενισμό και στην ισορροπία, είν' ένα έργο ολοκληρωμένο, που δεν παίρνει άλλο και που όμως στο ξεχείλο ποτήρι ρίχνει ακόμα ο ζωντανός δημιουργός, έργο μεγάλο, ελληνικό που θά ζει γιατί έχει άνάταση, γιατί είναι ανθρώπινο και γιατί έχει μοναδικότητα.

Γ. Μ. ΠΟΛΙΤΑΡΧΗΣ